

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Irena Lipowicz

Warszawa, 11.06.2014

I.501.183.2014.KM

Pan

dr n. med. Maciej Hamankiewicz

Prezes Naczelnej Rady

Lekarskiej

ul. J. Sobieskiego 110

00-764 Warszawa

Szanowny Panie Prezesie,

Rzecznik Praw Obywatelskich stoi na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji oraz ustawach i podejmuje działania w sytuacjach, w których zachodzi podejrzenie, że doszło do naruszenia tych praw i wolności. Rzecznik Praw Obywatelskich monitoruje także wdrażanie do porządku prawnego ratyfikowanej w dniu 6 września 2012 r. Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Z tego względu, **Rzecznik szczególną uwagę przykładą do spraw osób niepełnosprawnych, w tym osób głuchych. Niniejsza sprawa dotyczy dodatkowo także ochrony praw dziecka.**

Osoby głuche porozumiewają się polskim językiem migowym lub systemem językowo-migowym. **Przy załatwianiu spraw z osobami słyszącymi, zwłaszcza w trakcie wizyty u lekarza, niezbędna jest obecność słyszącej osoby znającej język migowy, która może pełnić rolę tłumacza i przekazać niezbędne informacje.** Do Rzecznika Praw Obywatelskich docierają informacje o pełnieniu tej roli przez słyszące dzieci głuchych rodziców. W ocenie Rzecznika, wykonywanie funkcji tłumacza przez dzieci może mieć negatywny wpływ na ich rozwój, a także prowadzi do naruszenia ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach porozumiewania się (tj. Dz. U. Nr 209, poz. 1243 ze zm.). Zwróciło na to uwagę Stowarzyszenie Tłumaczy Polskiego Języka Migowego

w swoim apelu opublikowanym na stronie internetowej: „Apel Stowarzyszenia CODA i STPJM do głuchych rodziców słyszających dzieci” (dostępny pod adresem: <http://www.codapolska.org/czytelnia-2/apel-coda/>). Na niniejszy problem zwrócili także moją uwagę członkowie eksperckiego Zespołu ds. Osób Głuchych, działającego przy Rzeczniku Praw Obywatelskich.

Podmiotami zobowiązanymi do realizowania przepisów ustawy o języku migowym są m.in. podmioty lecznicze, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. *o działalności leczniczej* (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 217 ze zm.). Art. 7 ust. 1 ustawy o języku migowym stanowi, że osoba głucha ma prawo do skorzystania z pomocy osoby przybranej w kontaktach z podmiotami zobowiązanymi. Zgodnie z definicją zawartą w art. 3 pkt 1, przez osobę przybraną należy rozumieć osobę, która ukończyła 16 lat i została wybrana przez uprawnionego w celu ułatwienia porozumienia się i udzielenia pomocy w załatwieniu spraw w organach administracji publicznej, jednostkach systemu, podmiotach leczniczych, jednostkach Policji, Państwowej Straży Pożarnej i straży gminnych oraz jednostkach ochotniczych działających w tych obszarach.

Załatwianie spraw w placówkach medycznych wiąże się z ujawnianiem często intymnych informacji o życiu pacjenta oraz o jego stanie zdrowia. Stąd ważne jest, aby osoba pełniąca rolę tłumacza była wystarczająco dojrzała. **Pośredniczenie w rozmowach lekarza z rodzicem może wiązać się często z dużym stresem dla osoby niepełnoletniej, zwłaszcza jeśli choroba matki bądź ojca jest poważna.** Należy ponadto zauważyć, że tłumaczenie symultaniczne jest bardzo pracochłonnym zajęciem, a dla rzetelnego przekazu wymaga znajomości specjalistycznego słownictwa. Osoby niepełnoletnie najczęściej nie dysponują jeszcze odpowiednimi umiejętnościami oraz wiedzą, co pozwalałoby im skutecznie przetłumaczyć rozmowę, nie zmieniając jej sensu.

W ocenie Rzecznika dla prawidłowej realizacji art. 7 ust. 1 ustawy o języku migowym, niezbędne jest poinformowanie lekarzy o ograniczeniu wiekowym dla osób pełniących rolę tłumacza. Samorząd lekarski, sprawujący pieczę nad należyтым i sumiennym wykonywaniem zawodu lekarza, może odegrać tu znaczącą rolę. Także placówki świadczące usługi medyczne powinny informować pacjentów, że wybrana przez nich osoba do pośredniczenia w rozmowie powinna mieć ukończone 16 lat. W ocenie

Rzecznika, warto zachęcić podmioty lecznicze do korzystania z usługi tłumacza. Koszt wynajęcia tłumacza nie jest wysoki, a jest to usługa niezbędna dla zapewnienia najlepszej komunikacji z pacjentem. W znalezieniu odpowiedniego tłumacza działającego w danym regionie mogą pomóc stowarzyszenia zajmujące się osobami głuchymi, w szczególności Oddziały Polskiego Związku Głuchych. Szereg podmiotów oferuje także usługę wideo tłumacza, która pozwala na tłumaczenie rozmowy bez fizycznej obecności tłumacza – niezbędny jest tylko komputer z dostępem do internetu. Warto w tym miejscu także zauważyć, że osobie głuchej przysługuje prawo do dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych usługi tłumacza, zgodnie z art. 35a ust. 1 pkt 7 lit. f ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zm.). Dużym ułatwieniem dla osób głuchych byłoby informowanie ich o tym uprawnieniu przez podmioty lecznicze.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), zwracam się do Pana Prezesa z uprzejmą prośbą o przedstawienie informacji o działaniach podejmowanych w przedstawionej sprawie oraz o ustosunkowanie się do poruszonych kwestii.

Z pozdrowieniami

Jana Jędrzejko